

нормами Конституції та деталізовані нормами поточного законодавства сукупність державно-правових інститутів, процедур та норм, що забезпечують реалізацію, охорону і захист даного права. Конституція України містить як безпосередні гарантії здійснення права громадян на свободу віросповідання, так і загальні гарантії здійснення прав людини, що поширюються на весь перелік прав.

Слід зазначити, що автор не обходить гострі або дискусійні проблеми конституційно-правового регулювання відносин у сфері реалізації права на свободу віросповідання в Україні, а навпаки, висловлює власні міркування відносно цього, прагнучи ґрунтовно їх аргументувати. Водночас, роблячи висновки та вносячи пропозиції, автор усвідомлює, що наука є динамічною, а не статичною системою, та не претендує на істину в останній інстанції.

Не можна не відзначити й доступний для сприйняття стиль викладення матеріалу: автор демонструє своє вміння легко переходити від аналізу питань, які стосуються історії до сучасності, доступно викладати складні наукові концепції та проблеми, давати визначення базовим категоріям та поняттям, здійснювати класифікацію важливих процесів і явищ тощо. У силу цього, рецензоване монографічне дослідження О. М. Бикова має не лише наукове значення, а й є виданням, яке можна використати як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності фахівців в галузі конституційного права. Воно стане в нагоді в системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації правників та буде доречним для всіх, хто цікавиться проблемами юриспруденції в сфері регулювання права на свободу віросповідання.

У підсумку можна зробити висновок, що перед читачем – актуальне, високопрофесійне наукове дослідження, яке є важливим внеском у вітчизняну юридичну науку.

В. В. КОСТИЦЬКИЙ

Василь Васильович Костицький, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ: НОВИЙ ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ*

В Україні протягом останніх 20-ти років здійснюється земельна реформа, основним завданням якої є формування сучасного сільськогосподарського виробництва, здатного забезпечити населення країни продовольством, а промисловість – відповідною сировиною. Однак, як свідчать результати земельного реформування у сільському господарстві, радянська система аграрного господарювання повністю зруйнована, а нова – не сформована. Про недоліки державної політики у сфері сільськогосподарського землекористування свідчить незадовільний стан сільськогосподарських угідь країни, який фахівці кваліфікують як кризовий. Очевидно, земельна політика країни у сфері сільськогосподарського землекористування потребує істотного коригування, яке може бути здійснене на основі сучасних наукових розробок, у тому числі й у галузі правознавства. У зв'язку з цим уявляється цілком актуальним монографічне дослідження П. Ф. Кулинич, присвячене актуальним питанням теорії і практики правового регулювання відносин сільськогосподарського землекористування в Україні.

Праця складається із вступу, семи розділів, які поділяються на 29 підрозділів, та висновків. При її написанні автор використав 995 джерел, які включають наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів не лише у галузі права, а й у галузі ґрунтознавства, агроєкології, аграрної економіки, а також правові акти України та інших країн.

У першу чергу, слід відзначити, що в основу дослідження автор поклав сформульований ним цікавий методологічний підхід, згідно з яким якісний стан сільськогосподарського земельного фонду має стати ключовим критерієм та орієнтиром для формування законодавства про сільськогосподарське землекористування. Керуючись зазначеним методологічним підходом, П. Ф. Кулинич підготував цілісне комплексне фундаментальне дослідження актуальних правових проблем, які виникають у сфері охорони і використання земель сільськогосподарського призначення, а також запропонував шляхи їх вирішення на нових методологічних засадах. Зокрема, автор формулює та обґрунтовує правову концепцію контрольованої якості сільськогосподарського земельного фонду, завдання якої полягає в науковому обґрунтуванні встановлення державою шляхом прийняття відповідного законодавства нової, соціально ефективної правової моделі охорони та використання землі як засобу аграрного виробництва, елемента агросфери та природного ресурсу в цілому.

З позицій правової концепції контрольованої якості сільськогосподарських земель автор послідовно і всебічно досліджує проблеми правового забезпечення земельної реформи та формування інституту права

© В. В. Костицький, 2011

* Рецензія на кн.: *Кулинич П. Ф.* Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: Монографія. – К.: Логос, 2011. – 688 с.

власності на землі сільськогосподарського призначення, регулювання ринкового обігу цих земель, формування суб'єктного складу права сільськогосподарського землекористування, диференціації об'єктів правової охорони сільськогосподарських земель та локалізації правового регулювання землеохоронних відносин у сільському господарстві. Він досить ґрунтовно доводить, що держава повинна взяти на себе певну частину відповідальності за забезпечення охорони та належного використання земель сільськогосподарського призначення, для чого пропонує створити Державну службу охорони ґрунтів у системі Міністерства аграрної політики та продовольства України з відповідним набором функцій.

Безспірна наукова новизна характерна і для дослідження ролі інституту права власності як засобу забезпечення охорони і використання земель сільськогосподарського призначення. Слід також відмітити як важливий науковий результат автора монографії запропонований ним новий підхід до визначення змісту права власності на сільськогосподарські землі, який, крім традиційної цивілістичної тріади, включає четвертий елемент – правообов'язок здійснювати охорону земель.

Слід відзначити і сформульований П. Ф. Кулиничем теоретичний висновок про доцільність формування правового регулювання відносин сільськогосподарського землекористування на основі принципу пріоритету екологічної безпеки, за якого пріоритет у застосуванні має надаватися правовим нормам з більш жорсткими вимогами щодо охорони сільськогосподарських земель. На наш погляд, реалізація цього принципу створить передумови для вирішення проблеми колізії правових норм щодо охорони земель, які містяться в актах екологічного, земельного та іншого законодавства України.

Крім безперечного теоретичного значення, рецензована праця має й яскраво виражений прикладний характер. Її автор обґрунтовує доцільність розробки та прийняття комплексу законодавчих актів, спрямованих на системне врегулювання відносин щодо охорони і використання земель сільськогосподарського призначення. Ключовою у контексті даного дослідження є пропозиція щодо прийняття закону України «Про сільськогосподарські землі та агроландшафти» як основного спеціалізованого законодавчого акта у сфері охорони і використання земель сільськогосподарського призначення. Крім того, в рецензованій праці сформульовані пропозиції щодо доцільності прийняття й деяких інших законодавчих актів у цій сфері, зокрема, законів України «Про консолідацію сільськогосподарських земель», «Про забезпечення цільового використання земель», «Про садівницькі товариства», «Про сільськогосподарські підприємства та товариства», «Про замські котеджні містечка», «Про особливу охорону ґрунтів», а також постанови Верховної Ради України «Про затвердження Національної програми розвитку агросфери» та Указу Президента України «Про Державну службу охорони ґрунтів». На наш погляд, прийняття зазначених нормативно-правових актів з наповненням їх запропонованим у монографії регулятивним змістом дозволить підняти ефективність правового регулювання відносин охорони і використання сільськогосподарських земель на якісно вищий рівень. Безперечно, сформульовані в монографії наукові ідеї, теоретичні положення та законопроектні пропозиції є важливим кроком вперед у розвитку теорії сучасного земельного права та практики реалізації законодавства про сільськогосподарські землі України.

Ю. М. ГРОШЕВИЙ

Юрій Михайлович Грошевий, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, професор Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»

НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА*

Представлена О. Г. Яновською монографічна робота «Теоретичні та організаційні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства» являє собою актуальне наукове дослідження сучасних проблем реформування вітчизняного кримінального процесу. Своєчасність проведеного дослідження підтверджується, з одного боку, нагальною потребою вдосконалення системи кримінального судочинства в Україні та, з іншого – наявністю діаметрально протилежних поглядів вчених та практиків на шляхи подальшого розвитку кримінально-процесуальних відносин в країні. Розмаїття поглядів на процес реформування кримінального судочинства та на місце й роль змагальності в ньому проявляється, в тому числі, і наявністю вже трьох проектів кримінально-процесуального кодифікованого акта, які неоднаково представляють напрями розвитку кримінального процесу в Україні. Крім того, актуальність дослідження зумовлена також тим, що у зв'язку із проголошенням пріоритету прав і свобод людини та орієнтацією на міжнародні демократичні стандарти, реорганізація кримінального судочинства має відбуватись у відповідності з принципом змагальності. Саме тому представлена робота видається надзвичайно актуальною та може мати не тільки наукове, а й практичне значення.

© Ю. М. Грошевий, 2011

* Рецензія на кн.: Яновська О. Г. Теоретичні та організаційні засади функціонування і розвитку змагального кримінального судочинства. – К.: Прецедент, 2011. – 303 с.